

Nr 194

Utlåtande i anledning av motioner om viss ersättning till arrendatorer i anledning av utvidgning av Prästtomta skjutfält.

(1:a avd.)

I de likalydande motionerna I: 306 av herr *Eskilsson m. fl.* och II: 386 av herr *Gomér m. fl.* har hemställts att riksdagen måtte besluta att ersättning av statsmedel skall utgå till de arrendatorer som vid utvidgningen av Prästtomta skjutfält tvingats att frånträda sina arrenden för av dem erlagd statlig och kommunal inkomstskatt i vad densamma belöper på avtalad anpassnings- och omställningsersättning.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna från länsstyrelsen i Östergötlands län efter hörande av prövningsnämnden i länet, fortifikationsförvaltningen och riksskattenämnden.

Motionerna

Motionärerna anser att markägare och arrendatorer behandlats olika genom att arrendatorerna beskattats för hälften av omställningsersättningen medan markägarna undgått beskattning eftersom ersättningen ingått i köpeskillingen för fastigheterna. Genom en klausul i avtalet med hänvisning till kommunalskattelagen anses arrendatorerna ha haft anledning att utgå från att omställningsersättningarna skulle vara skattefria. Arrendatorerna har enligt motionerna förlitat sig på att delegationen skulle se till att de och markägarna blev lika behandlade i skattehänseende.

Remissyttrandena

Enligt *länsstyrelsen i Östergötlands län* synes ej ha varit avsett att omställningsersättningen skulle beskattas enär i avtalen med arrendatorerna intagits en klausul att »avtalet träffats under sådana förhållanden som avses i kommunalskattelagen § 35 mom. 4». Klausulen har givetvis icke varit bindande för beskattningsdomstolarna och avser för övrigt beskattning

Bihang till riksdagens protokoll 1968. 6 saml. Nr 194

under vissa förhållanden av realisationsvinst. Viss tveksamhet synes också ha rått beträffande beskattningen eftersom omställningsersättningen avtalats att utbetalas under som regel 2—4 år medan övriga ersättningar skolat utbetalas vid viss tidpunkt i nära anslutning till arrendets frånträ-dande.

I avtalen med arrendatorerna har dessutom intagits en klausul vari veder-börande arrendator förklarar sig icke ha några ytterligare ersättningsan-språk gentemot kronan.

Oavsett sistnämnda förhållande finner sig länsstyrelsen — med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter — böra tillstyrka att arrendatorerna beredes skäligen ytterligare ersättning.

Prövningsnämnden i Östergötlands län har haft att ta ställning till den taxeringsmässiga bedömningen av de till arrendatorerna utbetalade omställ-ningsersättningarna, vilka i flertalet fall blivit till fullo beskattade av veder-börande taxeringsnämnder. Prövningsnämnden hade icke ansett att om-ställningsersättningar kunde anses utgöra skattepliktig intäkt av jordbruks-fastighet för de skattskyldiga arrendatorerna. Sedan regeringsrätten hade lämnat utan ändring kammarrättens utslag att till beskattning upptaga hälften av ifrågavarande omställningsersättningar har prövningsnämnden ansett sig böra följa prejudikatet.

Enligt *fortifikationsförvaltningen* tillerkändes samtliga arrendatorer om-ställningsersättning enligt grunderna i en principöverenskommelse. Fler-talet arrendatorer företrädde vid förhandlingarna av RLF. Samma ersätt-ningsgrunder tillämpades även för de arrendatorer som inte företrädde av RLF. Avsikten med hänvisningen i avtalen till kommunalskattelagen § 35 mom. 4 torde ha varit att arrendatorerna inför skattemyndigheterna på ett enkelt sätt skulle kunna styrka att avlösen skett under tvång. Varken dele-gationen eller RLF har emellertid enligt fortifikationsförvaltningen kunnat förutsäga hur de överenskomna ersättningarna skulle komma att beskattas. Något uttalande om att anteckningen om tvångsförfarande skulle medföra skattefrihet hade delegationen självfallet inte behörighet att göra.

Även vid förhandlingarna med markägarna företrädde flertalet sakägare av RLF. Härvid träffades icke någon principöverenskommelse om omställ-ningsersättning vilket torde ha berott på att de sociala skälen icke ansågs vara lika starka som beträffande arrendatorerna. Det torde dock ha förekom-mit att delegationen i vissa fall då ömmande omständigheter förelåg funnit det rimligt att godta en något högre köpeskilling än vad som eljest skulle kommit i fråga. Storleken av dessa höjningar kunde icke anges men de hade varit avsevärt lägre än till arrendatorerna utbetalade omställningsersätt-ningar.

Fortifikationsförvaltningen har löst aktualiserade fall av omställnings-ersättningar till markägare och arrendatorer på liknande sätt som delega-tionen.

Beträffande motionens förslag om ersättning av statsmedel till arrendatorerna anser sig förvaltningen med hänsyn till att utvidgningen av Prästtomtafältet handlagts av en särskild delegation ej böra göra annat uttalande än fästa uppmärksamheten på de prejudicerande verkningar ett bifall till motionärernas förslag skulle få med hänsyn till såväl redan skedda som kommande utbetalningar av ersättningar till arrendatorer i liknande situationer.

Riksskattenämnden anmärker inledningsvis att anledningen till att arrendatorerna beskattats för viss del av den i samband med utvidgningen av Prästtomta skjutfält erhållna ersättningen är att söka i den skatterättsliga praxis som gäller beträffande dylika ersättningar. Ersättning i samband med frånträdande av arrende var ej sällan förekommande och det torde finnas ett inte ringa antal arrendatorer på olika håll i landet som blivit beskattade enligt nämnda praxis. Anledningen till att ägarna av fastigheter inom skjutfältsområdet icke blivit beskattade för någon del av erhållen ersättning torde bero på att den oriktigt i sin helhet rubricerats som köpeskilling för fastighet. Att markägarna icke blivit beskattade för någon del av ersättningen utgör enligt riksskattenämndens mening ej något skäl för att utbetala ersättning av statsmedel till de i motionerna berörda arrendatorerna. »Orättvisan» skulle därmed endast flyttas till en annan nivå. I stället för en olikartad behandling av markägare och arrendatorer i Prästtomta skulle man få en olikartad behandling av nämnda arrendatorer och ett okänt antal arrendatorer i andra delar av landet vilka uppburit ersättningar av enahanda slag.

Riksskattenämnden avstyrker bifall till motionerna.

Utskottet

Genom statsmakternas beslut att utvidga Prästtomta skjutfält har markägare och arrendatorer inom det av utvidgningen berörda området försatts i en tvångssituation.

Utskottet som har full förståelse för de problem och svårigheter som kan uppstå i en sådan situation anser sig dock inte kunna tillstyrka motionsyrkandet.

Vad som framkommit vid remissbehandlingen av ärendet talar enligt utskottets mening mot att den i motionerna gjorda jämförelsen mellan behandlingen i skattehänseende av omställningsersättningen till markägare och arrendatorer skulle föranleda att de sistnämnda i här föreslagen ordning tillföres ytterligare ersättningar av statsmedel.

Vad motionärerna anfört beträffande arrendatorernas bristande insikter i skattelagarna förändrar inte utskottets bedömning.

Härtill kommer att ett bifall till motionsyrkandet skulle medföra prejudicerande verkningar som inte kan överblickas.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna I: 306 och II: 386.

Stockholm den 5 december 1968

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Birger Andersson (s), Axel Andersson (fp), Ivar Johansson (cp), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Kaijser (h), Mårtensson (s), Ottosson (h), Bengt Gustavsson (s), Herbert Larsson (s), Wallmark (h), Nils-Eric Gustafsson (cp) och Wirtén (fp) samt

från andra kammaren: herrar Bohman (h), Karlsson i Olofström (s), Blidfors (s), Ståhl (fp), Mellqvist (s), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Nihlfors (fp), Mattsson (cp), fröken Olsson (s), herrar Lindholm (s), Antonsson (cp), Fagerlund (s), Mundebo (fp), fru Holmberg (s) och herr Petersson (h).

Reservation

av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), *Mattsson* (cp) och *Antonsson* (cp) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Genom statsmakternas beslut att utvidga Prästtomta skjutfält har markägare och arrendatorer inom det av utvidgningen berörda området försatts i en tvångssituation. I förhållande till markägarna har arrendatorerna drabbats hårdare på grund av att de måst erlægga statlig och kommunal inkomstskatt för hälften av de avtalade anpassnings- och omställningsersättningarna. Det är förklarligt att arrendatorerna känner besvikelse över den reduktion av ersättningarna som därigenom skett, särskilt som de då avtalen ingicks hade anledning anta att ersättningarna skulle vara skattefria.

Enligt utskottets mening talar vissa billighetsskäl för att arrendatorerna tillerkänns ersättning av statsmedel för den minskning av de avtalade ersättningarna som blivit en följd av beskattningen. Frågan är emellertid av den art att den i första hand bör prövas av Kungl. Maj:t. Utskottet anser därför att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter undersökning av föreliggande omständigheter vidta de åtgärder som må finnas påkallade.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen i anledning av motionerna I: 306 och II: 386 ger Kungl. Maj:t till kännna vad utskottet anfört.»